

העֲלוֹן מוֹקְדֵשׁ לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבְנֵי הַקְדוּשׁ הַרְבֵּי יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֲצִירָא (ה' בְּבֹא סְאֵלִי") זִיע"א,
שָׁחַל בְּ-ד' בְּשַׁבָּט

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת 16:15

©

פְּרֻשֵׁת הַשַּׁבּוּעַ: בֹּא

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:27

עֲרַב שַׁבַּת ב' שַׁבַּט תשע"ד (3.1.14)

הַפְּטָרָה: "הַדְּבָר אֲשֶׁר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יְדֶךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עַיֲנֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ"

עַל מִצְוֹת הַנְּחַת תְּפִילִין, "וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יְדֶךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עַיֲנֶיךָ", מְצִינֵנוּ בְּדַבְרֵי חו"ל יְסוּד גְּדוֹל וְחָשׁוּב (שְׂרָאוּי לְלָמוּד וּלְהַפְנִים בְּקַרְבָּנוּ): שְׁתַּכְלִית מִצְוֹת תְּפִילִין שֶׁל יָד וְשֶׁל רֹאשׁ הֵיא לְקַדֵּשׁ אֶת חַמְשַׁת הַחוּשִׁים שֶׁבְּרֵא הַקַּב"ה בְּאָדָם: חוּשׁ הָרְאִיָּה, חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, חוּשׁ הָרִיחַ, חוּשׁ הַטַּעַם, וְחוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ. שְׁכֹן, כָּל חַמְשַׁת הַחוּשִׁים הִלְלוּ נַפְגָּמוֹ לְצַעֲרָנוּ בַּחֲטָא עֵץ הַדַּעַת.

וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר נִתְּבַוֵּן בַּחֲמַשַׁת הַחוּשִׁים, נִרְאָה כִּי יֵשׁ בְּאָדָם אַרְבַּעַת חוּשִׁים הַנִּמְצָאִים בְּרֹאשׁ: חוּשׁ הָרְאִיָּה בְּעַיֲנַיִם, חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה בְּאֹזְנַיִם, חוּשׁ הָרִיחַ בְּחוּטָם, וְחוּשׁ הַטַּעַם בְּפִה. וְאֵילּוֹ הַחוּשׁ הַחֲמִישִׁי הוּא חוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ הַנִּמְצָא בְּיָדַיִם.

וְלָכֵן, אוֹמְרִים חו"ל, צוֹנְנוּ הַקַּב"ה לְהַנִּיחַ תְּפִילִין עַל הַיָּד, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ בְּכָךְ אֶת חוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ, הַנִּמְצָא בְּיָדַיִם, וּלְהַנִּיחַ תְּפִילִין עַל הָרֹאשׁ, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אֶת אַרְבַּעַת הַחוּשִׁים (=רְאִיָּה, שְׂמִיעָה, טַעַם וְרִיחַ) שֶׁמְקוּמָם בְּרֹאשׁ. לְפִי זֶה כְּתוּב בַּגְּמָרָא (מְנַחֵת לַד'), וְגַם נִפְסַק לְהַלְכָה בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ (או"ח ס' לב, סעיף לח), שֶׁבְּתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אַרְבַּע בְּתַיִם כְּדֵי לְהַנִּיחָם בָּהֶם אַרְבַּע פְּרָשׁוֹת. (וְזֹאת, כַּנֶּגֶד אַרְבַּעַת הַחוּשִׁים רְאִיָּה שְׂמִיעָה טַעַם וְרִיחַ). וְאֵילּוֹ בְּתְּפִילִין שֶׁל יָד צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת רַק בֵּית אֶחָד לְהַנִּיחַ בוֹ אַרְבַּע פְּרָשׁוֹת הַפְּתוּבוֹת עַל קַלְפֵּי אֶחָד כַּנֶּגֶד חוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ.

וְהַבִּיאוֹר הוּא, שֶׁאַרְבַּעַת הַחוּשִׁים שֶׁבְּרֹאשׁ הֵם חוּשִׁים נִפְרָדִים, כְּפִי שֶׁהִבְאֵנוּ: רְאִיָּה בְּעַיֲנַיִם, שְׂמִיעָה בְּאֹזְנַיִם, רִיחַ בְּחוּטָם, וְטַעַם בְּפִה. וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ אַרְבַּעַת בְּתַיִם נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. אֲבָל חוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ, שֶׁנִּמְצָא כִּידוּעַ רַק בְּיָדַיִם (בְּמָקוֹם אֶחָד), עַל-כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּתְּפִילִין שֶׁל יָד, רַק בֵּית אֶחָד.

וְכַפִּי שֶׁמְבִיא הַפּוֹסֵק הַגְּדוֹל בְּעַל "מִטָּה מִשָּׁה", תְּלַמֵּיד הַמַּהְרֵשׁ"ל (סימן טו'): "וְאַחַר שְׁנַתְּעִטֶּף בְּצִיצִית יָנִיחַ תְּפִילִין... עַל הָרֹאשׁ (וְעַל) הַזְּרוּעַ, כַּנֶּגֶד חוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ שֶׁתְּלָהּ בְּיָד, וְלָכֵן תְּפִילִין שֶׁל יָד יֵשׁ בוֹ בֵּית אֶחָד, וְעַל הָרֹאשׁ כַּנֶּגֶד הַחוּשִׁים שֶׁבְּרֹאשׁ - חוּשׁ הָרְאִיָּה, חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, חוּשׁ הָרִיחַ, חוּשׁ הַטַּעַם, וְכַנֶּגֶד יֵשׁ ד' בְּתַיִם בְּתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ. וְזֶה, כְּדֵי שִׁיתְּעוֹרֵר אָדָם בַּחֲמִשָּׁה חוּשָׁיו, וְיִזְכּוֹר חֲסֵדֵי אֵל יִתְּבָרָךְ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, עַל-יְדֵי נְסִים וּנְפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁהֵם מוֹרִים עַל יְחוּדוֹ, שֶׁהוּא יָחִיד בְּעוֹלָמוֹ...".

בְּסִפּוֹר "בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל" לְהַרְהֵ"ק הַגָּאוֹן רַבֵּי לױי יִצְחָק מְאוֹזְיַעֲרָנָא זצ"ל, (נִכְדוֹ שֶׁל הַרְה"ק רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְרוֹז'ין זִיע"א), מְצִינֵנוּ דְּבָרִים נִפְלְאִים בְּעַנְיַן חַמְשַׁת הַחוּשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ, וְכַךְ הוּא כּוֹתֵב (שַׁבָּת "שׁוֹבָה", פְּרֻשֵׁת "הָאֲזִינוּ"): הִנֵּה, עַל הַכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב', ד'): "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם", פִּרַשׁ רש"י: "בְּהַבְּרָאָם" - (אוֹתִיוֹת) בְּ-ה' בְּרָאָם". דְּהֵינּוּ, הַקַּב"ה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹת ה', כִּיּוֹן שְׁתַּכְלִית בְּרִיאַת הָעוֹלָם הֵיא שִׁישְׁתַּמְשׁוּ יִשְׂרָאֵל בְּ-ה' (=בַּחֲמַשַׁת) הַחוּשִׁים לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּלִתֵּי לֵה' לְבָדוּ.

וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב', טו'): "וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ. פִּירוּשׁ "לְעַבְדָּהּ" - אוֹתִיוֹת לְעַבּוֹד ה' (=5). כְּלוּמַר, הַקַּב"ה בְּרָא לְאָדָם ה' (=חַמְשָׁה) חוּשִׁים כְּדֵי שִׁיעַבּוֹד בָּהֶם הָאָדָם אֶת בּוֹרְאוֹ בְּקוּם וְעִשָּׂה. וְעַל-יְדֵי זֶה נַחֲשֵׁב לְאָדָם כְּאֵילוֹ קִים אֶת כָּל רַמ"ח מִצְוֹת "עִשָּׂה". וּלְשִׁמְרָהּ" - אוֹתִיוֹת וּלְשִׁמּוֹר ה', כְּדֵי שִׁישְׁמוֹר הָאָדָם עַל ה' (=5) חוּשָׁיו, שֶׁלֹּא לְפָגוּם בָּהֶם, וְעַל-יְדֵי כֵּן נַחֲשֵׁב לְאָדָם כְּאֵילוֹ שִׁמְרָה עַל כָּל שֵׁם מִצְוֹת "לֹא תַעֲשֶׂה".

כְּפִי שֶׁהִבְיָא הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן, עַל הַכְּתוּב "וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ". וּפְרַשׁ הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן: "לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ" - לְמַהוּי פְּלַח אוֹרִיתָא וּלְמַנְטֵר פְּקוּדָהּ" (=שִׁיעַבּוֹד הָאָדָם אֶת ה' בְּעַסְק הַתּוֹרָה, וּשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיהָ). וְכֵן הִזְהַר הַקְדוּשׁ (בְּרֵאשִׁית כו') מְפָרֵשׁ: "לְעַבְדָּהּ בְּפְקוּדֵיהָ דְעִשָּׂה, וּלְשִׁמְרָהּ בְּפְקוּדֵיהָ דְלֹא תַעֲשֶׂה"

(=לעבדה במצות "עשה", ולשמרה במצות "לא תעשה").

ואולם, **בחטא** עץ הדעת פגמו אדם וחוה בכל חמשת החושים. הנה, בחוש הראיה כתוב (בראשית ג, ו'): "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים". בחוש השמיעה, כאשר שמעו בקול הנחש שפתה אותם. בחוש הריח, כאשר הריחו בפרי עץ הדעת. בחוש המישוש כפי שכתוב "ותקח מפריו" – שלקחה בידה ומששה אותו. ובחוש הטעם, כאשר אכלה "ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל".

ולכן, לאחר **שחטא** אדם ראשון, צעק אליו השם יתברך, ואמר לו: "**איפה**"? "אותיות איך ה' (=5). כלומר, מה עשית עם ה' (=חמשת) החושים? הרי פגמת בהם על-ידי האכילה מעץ הדעת האסור.

ויש לומר, שכאשר בא אברהם אבינו, שהיה הראשון שהתחיל בתיקון **חטא** עץ הדעת, והקדיש את כל ה' (=5) חושיו בלתי לה' לבדו, הוסיף לו הקב"ה את האות ה' לשמו אברהם, ונקרא מאז אברהם – אותיות ה' בראם – לרמוז שעל-ידו נשלמה תכלית הבריאה לעבוד את הקב"ה ב-ה' (=חמשת) החושים בלתי לה' לבדו.

"ואמר לך **בדמיו** חיי ואמר לך **בדמיו** חיי" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

למדנו במדרש: "ואמר לך **בדמיו** חיי ואמר לך **בדמיו** חיי". רבי אליעזר אומר: וכי מה ראה הכתוב לומר פעמים **בדמיו** חיי? אלא, אמר הקב"ה: בזכות **דס** ברית מילה ובזכות **דס** פסח נגאלו (ישראל) ממצרים. ובזכות **דס** ברית מילה ובזכות **דס** פסח אתם עתידים להיגאל בסוף מלכות רביעית. לךך נאמר שתי פעמים **בדמיו** חיי".

וצריכים אנו לדעת, ששתי המצות, קרבן הפסח וברית המילה, הן שתי מצות "עשה" היחידות בכל התורה, שעונשן **כרת** למי שלא מקימן (כפי שכתוב (בראשית יז, יד): "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונקרתה הנפש ההוא מעמיה"). ובקרבן פסח (במדבר ט, יג): "והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונקרתה הנפש ההוא מעמיה").

וצריך להבין ענין זה. מדוע דוקא בשתי מצות אלו העונש הוא **כרת** למי שלא מקימן?

ובפשטות יש לומר, שמאחר והקב"ה הוציא את ישראל ממצרים בזכות **דס** פסח **ודס** המילה כדי לקחת את ישראל לו לעם, כמו שכתוב: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים". לכן, נמצא, שכל מי שאינו מקים ב' מצות אלו, מגלה בכך שאין רצונו להיות חלק ונחלה בתוך ישראל, שנבחרו להיות עם ה', ונגאלו בזכות ב' מצות אלו. על-כן, מידה כנגד מידה הוא נענש בעונש **כרת**, שלא יהיה לו חלק ונחלה בתוך כלל ישראל.

"והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך"

להלן סיפור מופלא עד מאד, שיש בו ללמדנו על גודל מעלת מצות התפילין. הדברים הובאו על-ידי הנכד של בעל המעשה. וכך מספר הנכד: "סבי היקר השתדל בכל כוחו ויכולתו במצות התפילין. באותו זמן שבו חי סבי היו שנות מחסור ורעב, לחם יבש היה בגדר חלום אצלנו. ימים רבים היו בני המשפחה נשארים רעבים. ולכן בטח ובטח שלא היה בנמצא כסף כדי לרכוש תפילין. כל אלה לא הפריעו לסבי במצות התפילין, שכן, כאשר היה שומע סבי על ילד בשכונה, שמועד בר המצוה שלו קרב והולך, מיד היה הולך בעצמו ועובר מבית לבית עבור המצוה הנשגבה הזאת עד שהצליח לגייס את כל הסכום הדרוש לרכישת תפילין. פעמים רבות היה נשאר ללא פרוטה בכיסו וילא אפשרות לכלכל את ביתו. אך סבי לא היה מתיאש ימים ולילות עשה עד שהשיג את הפסח הדרוש לקניית התפילין. וכאשר היה לו את הפסח הדרוש, הוא בעצמו היה הולך ורוכש את התפילין, וביום בר המצוה היה נותן את התפילין במתנה לחתן בר המצוה. כך עשה במשך שנים רבות.

סבי האריך ימים ושנים עד אותה שבת מיוחדת, שבה נפח את נשמתו הטהורה והתבקש לישיבה של מעלה. אנו כדי להיות בטוחים שאכן אין בו נשמת חיים, שמנו נוצה על אפו כדי לראות אם הוא נושם, ואכן לא היתה כל נשימה באפו. במשך כל השבת כל בני המשפחה הגיעו לביתו לראותו בפעם האחרונה ולקרוא תהילים, כשהם ממתנינים לצאת השבת כדי לקבורו. והנה, להפתעתנו הרבה, בטרם יצאה השבת קם סבי היקר על רגליו כבחי חיותו! באותם רגעים נבהלנו מאד, אך גם שמחנו כאחד. סבי הביט עלינו ואמר: 'אכן הייתי כבר שם, והצביע למעלה. הוא סרק בעיניו את מבטנו, והוסיף: 'דעו לכם, בזכות מסירות נפשי על מצות התפילין, בזכות שפיתתי את רגלי לאסוף תרומות לקניית התפילין, פסקו לי בשמים והאריכו את ימי בשלש עשרה שנים נוספות! מידה כנגד מידה עבור חתן בר המצוה המניח תפילין בגיל שלש עשרה'. היינו המומים למשמע אוזנינו, אך מאושרים מאד מהעובדה שסבי חזר לתחייה. והמופלא בכל הסיפור הוא, שבדיוק לאחר שלש עשרה שנים לאחר אותו היום התבקש סבי לבית עולמו ועלה השמימה. **שבת שלום לכל בית ישראל!** **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

העֲלוֹן מוֹקְדֵשׁ לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבְנֵי הַקְדוּשׁ הָרַב יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֲצִירָא (ה'בָּבָא סְאֲלִי") זִיע"א,
שָׁחַל בְּ-ד' בִּשְׁבַט

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת 16:15

©

פְּרֻשַׁת הַשַּׁבּוּעַ: בֵּא

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:27

עֶרֶב שַׁבַּת ב' שֶׁבַט תשע"ד (3.1.14)

הַפְּטָרָה: "הַדְּבָר אֲשֶׁר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדֻכָּה וְלִטּוֹטְפַת בֵּין עֵינָיֶךָ" (על פי "אורח של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

עַל הַכְּתוּב, "וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ...". אוֹמְרִים חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: בְּשָׁנֵי מְקוֹמוֹת בְּתוֹרָה מְצִינוּ אֶת הַמְּלָאָה "וְלִמְעַן". בְּתַחֲלִיל פְּרֻשַׁת "בֵּא" נֶאֱמַר: "וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ...". וּבַפְּרֻשַׁת "עֶקֶב" נֶאֱמַר: "וְלִמְעַן תִּאֲרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה" (דברים י"א, ט). וְזֹאת פְּדֵי לומר לְנוּ, שֶׁכָּל הַמְּטַפֵּל כְּרֵאוּי בְּחִינוּךְ בְּנֵי וּבְנֵי בְנֵי – זוֹכֵה לְאֲרִיכוֹת יָמִים עַל הָאָדָמָה שֶׁהִבְטִיחַ ה' לְעַמּוֹ.

בְּעֵינֵי זֶה שֶׁל חִינוּךְ הַבְּנִים, כָּתַב הַרַמ"א (או"ח סי' רכ"ה ס"ב): "מִי שֶׁנֶּעְשָׂה בְּנוֹ בְּרַ מְצוּהָ, יִבְרַךְ: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה'. וְטוֹב לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמְלָכוֹת". (כְּלוּמַר, הָאֵב מְבָרֵךְ: "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה", בְּלִי לְהַזְכִּיר "ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם").

מְקוֹר בְּרַכָּה זֶה הוּא מִהַכְּתוּב בַּמְדַּרְשׁ (בראשית רבה ג' יד): "אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צָרִיךְ אָדָם לְטַפֵּל בְּבְנוֹ עַד יָג' (=13) שָׁנָה. מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ צָרִיךְ שִׁיאֲמַר 'בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה'. אֲמַנָּם מָה שֶׁכָּתַב הַרַמ"א, שֶׁטוֹב לְבָרֵךְ בְּלִי שֵׁם וּמְלָכוֹת, הוּא בְּגִלְלָא שֶׁלֹּא נִזְכְּרָה בְּרַכָּה זֶה בְּגִמְרָא, וְעַל-כֵּן בְּאֲמַת רֵאוּי לְבָרֵךְ "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה" בְּלִי שֵׁם וּמְלָכוֹת. (מִן הָרֵאוּי לְצִיּוֹן, שֶׁהַגַּר"א חוֹלֵק עַל הַרַמ"א, וְסוֹבֵר שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּמְלָכוֹת).

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֵינֵי זֶה: עַל מָה בְּדִיוֹק מְבָרֵךְ הָאֵב "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה"? עַל אִיזֵה עֲנֵשׁ מְדוּבָר כָּאֵן? הַרַמ"א, בְּבִאָרוֹ בְּרַכָּה זֶה, כּוֹתֵב (סי' רכ"ה ס"ק ה'): "עַד עֶכְשָׁיו (=עַד גִּיל בְּרַ מְצוּהָ) נֶעְנַשׁ הָאֵב כְּשֶׁחֲטָא הֵבֵן, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא חֲנָכוּ (בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת)".

כּוֹנֵת הַרַמ"א הִיא, שֶׁבְּרַכָּה זֶה נִתְקַנָּה עַל-כֵּף שֶׁהָאֵב נִפְטָר מִחֻבַּת הַחִינוּךְ, שֶׁהִיָּתָה מוּטְלָת עָלָיו עַד עֵתָה. לְכֵן, נִמְצָא שֶׁעַד עֶכְשָׁיו (=עַד גִּיל בְּרַ מְצוּהָ), אִם הֵבֵן הָיָה חוֹטָא, הִיָּתָה אַחֲרֵיכֵן הַחֲטָא מוּטְלָת עַל הָאֵב, שֶׁהוּא מְחַנְכוֹ, וְהָיָה הָאֵב נֶעְנַשׁ עַל עֲוֹנוֹת בְּנוֹ. אוֹלָם, עֵתָה, בְּהִגִּיעַ הֵבֵן לְגִיל בְּרַ מְצוּהָ, הָאֵב נֶעְשָׂה פְטוֹר מִחֻבַּת הַחִינוּךְ, וְעַל זֶה הוּא מְבָרֵךְ: "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה" – כִּי מֵעַתָּה הוּא לֹא נֶעְנַשׁ עוֹד עַל עֲוֹנוֹת בְּנוֹ.

לְפִי זֶה, חֲדַשׁ הַ"פְּרִי מְגִדִים" (או"ח סי' רכ"ה א"א ס"ק ה'), שֶׁהָאֵשָׁה אֵינָה מְבָרַכַת "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מְעַנְשׁוּ שֶׁל זֶה" עַל בְּנָהּ, מֵאַחַר וְחַז"ל לֹא הִטִּילוּ עָלֶיהָ חוֹבָה לְחַנְךָ אֶת בְּנֵיהָ, כִּי אִם עַל הָאֵב.

וְהֵנָּה, יֵשׁ לְתַמוּהָ עַל עֵינֵי זֶה הַפְּלֵא וְפְלֵא. שְׁפָן, אֵיךְ יִתְכַן לְבָרֵךְ וְלַהוֹדוֹת לָהּ, שֶׁמֵּעַתָּה וְאֵילֶךְ יְחוּל הָעֲנֵשׁ שֶׁל עֲוֹנוֹת הֵבֵן עַל רֵאוּשׁוֹ (=שֶׁל הֵבֵן). הָרִי כָּל רְצוֹנוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ שֶׁל הָאֵב הִיא שֶׁבְּנוֹ יַעֲסוֹק בְּתוֹרָה וּבְעִבּוּדַת ה' כְּרֵאוּי, וְאֵיךְ יִתְנַחֵם הָאֵב בְּכֵף שֶׁמֵּעַתָּה וְאֵילֶךְ, כְּשִׁיחֲטָא הֵבֵן, לֹא הוּא יֶעְנַשׁ, אֶלָּא בְּנוֹ?

אוֹמַר עַל-כֵּף הַרַה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן: נִרְאֶה, לְעֵינֵי דַעְתִּי, לְבִאָר עֵינֵי זֶה עַל-פִּי מָה שֶׁאֲמָרוּ חַז"ל, שֶׁאִם הָאֵב לֹא מְחַנְךָ אֶת בְּנֵי עַל-פִּי הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת, לֹא רַק שֶׁהָאֵב נֶעְנַשׁ עַל כָּל מָה שֶׁחֲטָאוּ בְּנֵי בְּהִיוֹתָם קְטָנִים (לְפָנֵי בְּרַ מְצוּהָ), אֶלָּא מְקַבֵּל הוּא גַם עֲנֵשׁ עַל כָּל מָה שֶׁעֲתִידִים בְּנֵי לְחֲטוֹא חֲלִילָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, שֶׁהָרִי הוּא זֶה שֶׁגָּרַם לְבְנָיו שִׁיחֲטָאוּ, כְּאֲשֶׁר לֹא חָנַךְ אוֹתָם עַל דְּרֶךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָה.

וּכְפִי שֶׁפִּרַשׁ הַ"תְּפָאֶרֶת שְׁלֵמָה" אֶת הַכְּתוּב בְּפְרֻשַׁת "וַיִּגַּשׁ" (בראשית מד' לב'): "כִּי עֲבַדְךָ עָרַב אֶת הַנֶּעַר מֵעַם אֲבִי לֹא אֵם לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ וְחֲטָאתִי לְאֲבִי כָּל הַיָּמִים". דְּהֵינּוּ, אִישׁ יִשְׂרָאֵל אוֹמַר לְאֲבִיו שֶׁבְּשָׁמַיִם: "כִּי עֲבַדְךָ עָרַב אֶת הַנֶּעַר" – עֲבַדְךָ נֶעְשָׂה עָרַב "אֶת הַנֶּעַר" (=אֶת בְּנוֹ), לְחַנְךָ אוֹתוֹ לְעִבּוּדַת ה'. שֶׁהָרִי, "אִם לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ" – אִם לֹא אֶקְרָבוּ לְעִבּוּדְךָ, כִּי אֲזֵ "וְחֲטָאתִי לְאֲבִי כָּל הַיָּמִים" – אֲחֲטָא לְאֲבִי שֶׁבְּשָׁמַיִם "כָּל הַיָּמִים". כְּלוּמַר, כָּל חֲטָא שִׁיעֲשָׂה הֵבֵן "כָּל הַיָּמִים" (=כָּל יְמָיו) יְהִיָּה עָלָיו (=עַל רֵאשׁ הָאֵב), מִכִּיּוֹן שֶׁהִתְרַשַׁל בְּחִינוּכוֹ.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהַ"מְגַן אֲבָרְהָם" מְבִיא פִירוּשׁ אַחַר עַל עֵינֵי זֶה, בְּשֵׁם הַ"לְבוּשׁ", עַל-פִּי מָה שֶׁאֲמָרוּ חַז"ל, שֶׁהִלְדִּים הֵם הָעָרְבִים לְקַבֵּל אֶת הָעֲנֵשׁ, עַל מָה שֶׁחֲטָאוּ אֲבוֹתֵיהֶם. כְּפִי שֶׁכָּתַב הַרַמְב"ם (תשובה פ"ו ה"א): "יֵשׁ

חטא... שנפרעים ממנו(=מהאדם) על **חטאו** בעולם הזה בגופו או בממונו או **בבניו הקטנים**. (פיון) שבניו של אדם הקטנים, שאין בהם דעת, ולא הגיעו לכלל מצות – כקנינו הם..."

ולכן, כאשר מגיע הבן לגיל **בר מצוה**, ומתחייב בכל המצות, נעשה הבן אחראי לעצמו, ושוב אינו נענש על **עונות** אביו. ועל-כך שעתה הגיע בנו למצות, וכבר אין הוא ערב לקבל ענש על **עונותיו**(=של האב), מברך האב: "ברוך שפטרני מענשו של זה". כלומר, מודה האב לה', על-כך שעתה פטור בנו מלקבל את הענש על **חטאיו** שלו(=של האב).

אמנם דברי ה"לבוש" עדין צריכים באור. שהרי, אם האב מברך על-כך שהבן שוב לא יענש על **העונות** שלו(=של האב), אם כך צריך האב לברך: "ברוך שפטר את בני מעונשי שלי". והרי האב מברך להיפך "ברוך שפטרני מענשו של זה".

ומתרצים חז"ל ענין זה ("מחצית השקל", "שערי אפרים"), על-פי הפתוב בגמרא (שבת קמ"ט): "כל (מי) שחברו נענש על-ידו(=בגללו) – אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא". ולכן נמצא, שאם, חלילה, היה נענש הבן על **עונות** האב, גם האב היה נענש, שהרי חברו/בנו נענש בגללו. ועל-כן מברך האב: "ברוך שפטרני מענשו של זה" – שמעתה לא יענש בני על **עונותי**, וממילא גם אני לא אענש.

מן הראוי לציין, שפרוש זה מפורש בדברי ה"אור החיים" (פרשת משפטים): "ותמצא שהצדיקים, כשהיו בניהם מגיעים לכלל שנים שאינם נלפדים בעון אביהם (גיל **בר מצוה**), היו שמחים (הצדיקים) ואומרים: 'ברוך המקום שפטרם מענש זה'. הרי פי **יעניש** ה' לגורם (ה)ענש..."(=הקב"ה **מעניש** אדם שגרים שחברו יענש בגללו). "החדש הזה לכם ראש חדשים" (יב' ב')

על הפסוק, "החדש הזה לכם ראש חדשים", אומרים המפרשים, שבשלישה דברים התקשה משה רבנו, והראה לו הקב"ה באצבעו: על מולד החדש, על המנורה, ועל מחצית השקל.

על מולד החדש פרש רש"י: "החדש הזה – הראהו(=הקב"ה למשה) לבנה בחידושה, ואמר לו (ש)כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חדש...נתקשה משה על מולד הלבנה...והראה לו (הקב"ה) באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו: כזה ראה וקדש".

ובמנורה, כתוב במדרש (במדבר רבה טו', ד'), "שנתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל כלי המשכן, עד שהראהו הקב"ה באצבע".

ובמחצית השקל, מובא במדרש תנחומא (ילקוט פרשת כי תשא): "בשעה שאמר הקב"ה למשה ונתנו איש כפר נפשו לה...מחצית השקל, אמר משה: מי יוכל לתן כפר נפשו?...אמר רבי מאיר: נטל הקב"ה כמין מטבע של **אש** מתחת כסא הכבוד, והראה לו, למשה, ואמר לו: כזה יתנו". ויש לומר, שבשלישה דברים אלו, שבהם נתקשה משה, רמוז שמו: **מנורה שקלים החדש** – ראשי תיבות **משה**, וסופי תיבות **משה**.

"מה העבודה הזאת לכם..."

פעם שאל רבי יהודה צדקה זצ"ל את אורחו, שהיה רב שכונה נשוא-פנים: "האם אתה ישן היטב בלילה?" הנהן האורח במבוכה. "ואתה אוכל היטב?" המשיך הגר"י צדקה לשאול. הרב האורח התמלא השתאות, שהרי הוא מתארח בביתו של הגר"י צדקה לעתים קרובות, ובהחלט לא היה רגיל לנוסח כזה של שאלות. אולם, חשב הוא שאם ישיב לרב יהודה צדקה, שהוא אוכל כדבעי, יניח לו הרב.

אולם הרב לא הרפה ממנו, ושאל: "כאבי ראש? האם אתה מתיסר בכאבי ראש ובמועקות פנימית?" המשיך לשאול. הרב האורח לא היה יכול עוד לעצור ברוחו, ושאל: "רבי ומורי, מדוע דואג לי ראש הישיבה כל-כך? האם פני רעים? האם אני נשמע לא טוב?"

"לא, חלילה", ענה לו הגר"י צדקה. "אבל אני ציפיתי ממך שתרגיש לא כל-כך טוב, וששנתך תהא נודדת, ואוכל לא יבוא לפיד, וראשך יהי סחרחר עליך". ומדוע שאל האורח את הרב?

המשיך וענה לו רבי יהודה צדקה: "כי כך אני הייתי מרגיש אם בשכונתי באזור רבנותי היה הולך ונבנה בית-ספר מעורב..."

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגליון!

העֵלֹן מוֹקֵדֶשׁ לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבְנֵי הַקְּדוּשׁ הָרַב יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֶצִירָא (ה' בְּבֹא סְאֵלִי") זִיע"א,
שְׁחַל בְּ-ד' בְּשַׁבַּט

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת 16:15

©

פְּרֵשֶׁת הַשַּׁבּוּעַ: בֹּא

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:27

עֵרַב שַׁבַּת ב' שַׁבַּט תשע"ד (3.1.14)

הַפְּטָרָה: "הַדְּבָר אֲשֶׁר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

מַעֲשָׂה – מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב

כְּתוּב בְּפָרְקֵי אֲבוֹת (ב', ט'): "חַמְשָׁה תְּלֻמִּידִים הָיוּ לוֹ, לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי... אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אִיזוּהֵי דְרֹךְ יִשְׂרָאֵל (=מִהֵי הַמִּידָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר) שְׂיִדְבֵק בָּהּ הָאָדָם... רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם (רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי): רוֹאֵה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ מְדַבְּרִיכֶם...". וּפְרַשׁ רַבְנֵי עוּבְדֵיָה מְבַרְשָׁנוּרָא: "לְפִי שֶׁהַלֵּב הוּא הַמְּנִיעַ לְכָל שָׂאֵר הַפּוֹחֹת, וְהוּא הַמְּקוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ נּוֹבְעוֹת כָּל הַפְּעוּלוֹת (=הַמִּידוֹת)".

וּמֵאֲחֵר וְהַלֵּב הוּא שֶׁרֶשׁ כָּל הַמִּידוֹת, לְכֵן תְּכַלִּית הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיא לְהַשְׁלִיט אֶת הַנְּשֻׁמָּה שֶׁבַמַּח עַל הַלֵּב, הַמְּפַעִיל אֶת אֵיבְרֵי הַגּוּף לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂה. כְּפִי שְׂאוּמֵר הָאֵר"י הַקְּדוּשׁ (שַׁעַר הַכְּנוּת, דְּרוֹשׁ א' לְפָסוּחַ), שְׁתַּכְלִית עֲבוֹדַת הָאָדָם הִיא לְהַגִּיעַ לְמַדְרַגַּת "מַח שְׁלִיט עַל לֵב". שְׁהַרִי, הַמַּח הוּא מְשַׁכֵּן הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה וְשֶׁרֶשׁ הַמַּחֲשָׁבָה וְהַדַּעַת, וְשֵׁם אֵין שׁוּם תְּשׁוּקָה וְתַאֲוָה לְדַבְּרִים הַגְּשָׁמִיִּים.

וְעוֹד כְּתוּב בְּסַפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שְׁעֵיֶקֶר תְּפַקִּיד הַמַּח שֶׁהוּא מְשַׁכֵּן הַנְּשֻׁמָּה, לְלַמַּד וּלְהַשְׁכִּיל, וְהוּא אֵף מְזַהֵר אֶת הָאָדָם לְהִתְרַחֵק מִן הָרַע וּלְהִתְקַרֵּב לְטוֹב. לְעוֹמַת זֹאת, הַלֵּב, שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַמַּעֲשָׂה, נוֹטָה יוֹתֵר לְרַע, לְתַאֲוֹת וּלְחַמְרָנוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. לְכֵן, כְּאֲמוּר, תְּפַקִּיד הָאָדָם הוּא "לְהַמְלִיךְ" אֶת הַמַּח עַל הַלֵּב, כְּדֵי שְׂיִוְכַל הָאָדָם לְשַׁלוֹט וּלְהַכְנִיעַ אֶת תַּאֲוֹת לְבוֹ, וְלֹא יְבוֹא לְיַדֵּי חַטָּא, חֲלִילָה.

(וַיֵּשׁ לְתַת בְּזַה רַמְזוֹ וְסִמְנוֹ, שֶׁבְּכָל מַעֲשָׂה שֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת הוּא צָרִיךְ לְזַכּוֹר תְּמִיד אֶת רֹאשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל "מַעֲשָׂה" – מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב).

עַנְיָן זֶה נוֹתֵן לָנוּ מוֹשָׁג חֲדָשׁ עַל תְּכַלִּית מִצּוֹת הַנְּחַת תְּפִילִין שֶׁל יָד כְּנֶגֶד הַלֵּב, וְתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ כְּנֶגֶד הַמַּח. שְׁכֵן, מִה שֶׁמְּנִיחִים תְּפִילִין שֶׁל יָד כְּנֶגֶד הַלֵּב הוּא לְקַדֵּשׁ וּלְזַכּוֹף אֶת הַלֵּב, שְׁהַרִי "יִצֵּר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעִרְיוֹ". וְכָל זֹאת, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה הַלֵּב מוֹכֵן לְקַבֵּל אֶת אֹרֶךְ הַקְּדוּשָׁה מִהַנְּשֻׁמָּה שֶׁבַמַּח.

וְאַחֵר-כֵּן, כְּאֲשֶׁר אָנוּ מְנִיחִים תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ כְּנֶגֶד הַמַּח, הַנָּה, עַל-יַדֵּי כֶּךָ אָנוּ מוֹסִיפִים לְנְשֻׁמָּה שֶׁבַמַּח כַּח וְאוֹר, לְהַשְׁפִּיעַ קְדוּשָׁה עַל הַלֵּב, בְּבַחֲנִית "מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב".

וּמִה נִפְלְאִים הֵם דְּבָרֵי ה' חֲתָם סוּפֵר", שֶׁכְּתַב כְּוָנָה נִפְלְאָה בְּהַנְּחַת תְּפִילִין שֶׁל יָד וְתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ, וְזוּהֵי לְשׁוֹן קוֹדֶשׁ: "יֵשׁ לוֹמֵר עַל דְּרֹךְ מְשָׁל (עַל) בְּנֵי מְדִינָה, שֶׁרְצוּ לְהַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ. אָמַר לָהֶם (הַמְּלִיךְ): בְּתַחֲלִילָה אֶסְרוּ בְּאֲזִיקִים אֶת פְּלוּגֵי, הַמְּעַרְעֵר עַל הַמְּלָכוֹת, וְאַחֵר-כֵּן תְּמַלְכוּנִי עֲלֵיכֶם... עַל-כֵּן, טָרַם שְׂיַנִּיחַ תְּפִילִין עֲטָרָה עַל הַמַּח לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קוֹדְשִׁים, צָרִיךְ תַּחֲלִילָה לְאַסּוֹר בְּאֲזִיקִים אֶת הַמְּעַרְעֵר עַל הַמְּלָכוֹת, דְּהִינּוּ הַלֵּב. וְ(לְכֵן) צָרִיךְ לְהַנִּיחַ תְּפִילִין נֶגֶד לְבוֹ, שְׂיִהְיֶה קָשׁוּר וְאַסּוֹר בְּאֲזִיקֵי קְדוּשָׁה, וְאַחֵר-כֵּן גּוֹמֵר הַמַּצְוָה וּמְנִיחַ (תְּפִילִין) שֶׁל רֹאשׁ עַל הַמַּח".

דְּהִינּוּ, אָמַר ה' חֲתָם סוּפֵר", שֶׁקוֹדֶם צָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אֶת תַּאֲוֹת הַלֵּב, הַמְּעַרְעֵר "עַל הַמְּלָכוֹת", וְעַל-כֵּן אָנוּ כּוֹרְכִים שְׁבַע כְּרִיכוֹת עַל יָד שְׂמָאל, כְּדֵי לְאַסּוֹר וּלְהַכְנִיעַ אֶת יִצֵּר הָרַע, (שְׂיֵשׁ לוֹ כִּידוּעַ שְׁבַע שְׂמוֹת). וְרַק אַחֵר-כֵּן אָנוּ מְנִיחִים תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ עַל הַמַּח, לְקַדֵּשׁ אֶת הַמַּח. (עַל פִּי "אוֹרְהַ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָן תְּפַדְּהָ" (עַל פִּי "אוֹרְהַ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

עַל מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן הַפְּתוּבָה בְּפְרֵשֶׁתָנוּ (יג', יג'): "וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָן תְּפַדְּהָ", כּוֹתֵב הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת בִּיכוּרִים פ"א ה"א): "מִצְוֹת עֲשֵׂה עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְפָדוֹת אֶת בְּנוֹ, שֶׁהוּא בְּכוֹר לְאִמּוֹ הַיִּשְׂרָאֵלִית, שְׂנֵאָמַר: 'פֶּטֶר רָחַם לִי...".

וְאִם כֵּן, וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין אֶת עִמְק מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן: מִדּוּעַ צָרִיכִים לְפָדוֹת אֶת בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל?

נִקְדֵּים לְהַבִּיא מֵאֲמֵר מוֹפְלָא בְּזֶהֱר הַקְּדוּשׁ עַל מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, הַמְּבָאֵר, שֶׁמִּלְאָךְ הַחַיִּים וּמִלְאָךְ הַמְּוֹת נֶאֱבָקִים עַל חַיֵּי הַבֵּן הַבְּכוֹר – לְחַיִּים וְלַמּוֹת. אוּלַּם, כְּאֲשֶׁר מְקִימִים יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, גּוֹבֵר מִלְאָךְ הַחַיִּים עַל מִלְאָךְ

הַמּוֹת, וְהַבְּכוֹר יוֹצֵא מִמוֹת לְחַיִּים. וּכְפִי דְבַרֵי הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (הַקְּדָמָה יד' מִתּוֹרָגִים): "מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה (לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל), לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן לְבָנּוֹ, לְקוֹשְׁרוֹ בַּחַיִּים. (שְׁכָן)... שְׁנֵי מִמוֹנִים הֵם (עַל הַבֵּן הַבְּכוֹר) – אֶחָד (מִלְאָךְ) שֶׁל חַיִּים, וְאֶחָד (מִלְאָךְ) שֶׁל מוֹת... וְכֹאשֶׁר יִפְדֶּה הָאָדָם אֶת בְּנוֹ, מִיַּד אֹתוֹ מִמוֹנָה שֶׁל מוֹת... לֹא יָכוֹל (מִלְאָךְ הַמּוֹת) לְשַׁלֹּט עָלָיו... וְלָכֵן, בְּאוֹתוֹ פְּדִיּוֹן מִתְקִים זֶה שֶׁל (הַ)חַיִּים, וְנִחְלַשׁ אֹתוֹ (מִלְאָךְ מִמוֹנָה) שֶׁל מוֹת. (וְלָכֵן צָרִיךְ לְדַעַת), (שׁ) בְּפְדִיּוֹן זֶה הוּא קוֹנֶה לוֹ חַיִּים... וְאוֹתוֹ צָד רָע (=מִלְאָךְ הַמּוֹת) עוֹזֵב אוֹתוֹ, וְלֹא נֶאֱחָז בּוֹ".

וְצָרִיכִים אָנוּ בִּיאֹוֹר עַל דְּבַרֵי הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ. שְׁכָן, מָה חֲטָאוּ וּמָה פָּשְׁעוּ שֶׁל הַבֵּן הַבְּכוֹר, שְׂדוּקָא עָלָיו נֶאֱבָקִים מִלְאָךְ הַחַיִּים וּמִלְאָךְ הַמּוֹת, אִם לְחַיִּים אוֹ חֲלִילָה לְמוֹת, וְחַיִּיבִים לְפָדוֹת אֶת הַבֵּן הַבְּכוֹר כְּדֵי לְהוֹצִיאָו לְחַיִּים? כְּדֵי לְהַבִּין זֹאת צָרִיךְ לְדַעַת, שְׁכָאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל קָבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה עַל הָרִ סִינֵי, לֹא שֶׁלֹּט עֲלֵיהֶם מִלְאָךְ הַמּוֹת, וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ אֲמוּרִים לְחַיִּים לְנֶצַח. אוּלָּם, לְאַחַר שֶׁחֲטָאוּ הָעָם בְּעֶגְלַת חוֹר מִלְאָךְ הַמּוֹת לְמִקּוּמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא (עַבּוּדָה זֹרָה ה'): "רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא קָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, אֲלָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִלְאָךְ הַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּהֵן, שְׁנֶאֱמַר (תְּהִילִים פֶּב', ו'): 'אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אֲתֶם, וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם', (אֲבָל אֲתֶם) חִבְּלַתֶם מְעַשִּׂיכֶם (=נִכְשַׁלְתֶם בְּחֲטָא הָעֶגְלָה), (וְלָכֵן) 'אֲכֹן כְּאָדָם תְּמוֹתוֹן'".

מִבּוֹאֵר מִכָּאן, שֶׁלּוֹלָא חֲטָא הָעֶגְלָה, הֵיְתָה מִתְבַּטְּלַת גְּזִירַת הַמִּיתָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמִלְאָכִים, שְׂאִין מִלְאָךְ הַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּהֶם. אוּלָּם, בְּגִלְגַּל שְׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֶגְלָה, חוֹר מִלְאָךְ הַמּוֹת לְמִקּוּמוֹ. וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף אֶת הַכְּתוּב עַל לוחֹת הַבְּרִית בְּמִדְרַשׁ שְׁמוֹת רַבָּה (לב', א'): "וְהַמִּכְתָּב מִכְּתַב אֱלֹקִים הוּא, חֲרוּת עַל הַלְחָת'. מָהוּ 'חֲרוּת'?... ר' נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: חֲרוּת (=חֲפֵשׁ) מִמִּלְאָךְ הַמּוֹת'".

מֵעֵתָה מִבּוֹאֵר הַיֵּטֵב הַקְּטְרוּג הַגְּדוֹל שֶׁל מִלְאָךְ הַמּוֹת, הַרּוֹדֵף דּוֹקָא אַחַר בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַמִּיתוֹ. שְׁכָן, הַבְּכוֹרִים, כְּאֲמוּר, הַתְּקַדְּשׁוּ עַל-יְדֵי ה' יִתְבַּרַךְ, כְּפִי שֶׁכְּתוּב: "הַקְּדָשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל", וְהָיוּ הֵם בְּבַחֲיַנַּת כְּהֻנִּים. לָכֵן הָיָה עֲלֵיהֶם לְמַנוּעַ אֶת הָעָם מְעַשְׂיַת הָעֶגְלָה. וְאִם הָיוּ עוֹשִׂים כֵּן, עַל-יְדֵי כֵּן הֵיְתָה מִתְבַּטְּלַת גְּזִירַת הַמּוֹת וְעוֹבְרַת מִן הָעוֹלָם. אוּלָּם, מֵאַחַר וְהַבְּכוֹרִים לֹא עָשׂוּ כֵן, וְלֹא מָנְעוּ מִיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת אֶת הָעֶגְלָה, חוֹר מִלְאָךְ הַמּוֹת לְמִקּוּמוֹ, וְחֲזָרָה הַמִּיתָה לְעוֹלָם. וְעַל-כֵּן פּוֹעֵס מִלְאָךְ הַמּוֹת עַל הַבְּכוֹרִים, וּמְבַקֵּשׁ לְהַמִּיתֶם – מִכִּיּוֹן שֶׁחֲזוּרוּ אוֹתוֹ לְתַפְקִידוֹ – לְהַמִּית כָּל בָּשָׂר. הַסִּיפּוֹר לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ הֶרֶב יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֲצִירָא זִיע"א, שְׁחַל בְּ-ד' בְּשַׁבָּט)

יְדוּעַ, שְׁכּוּחוֹ הָעֲצוּם שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי" זִיע"א, הִיָּה בְּתַפְלִיתוֹ, שְׁבִקְעָה אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת, וְהַעֲפִילָה עַד לְפֶסַח הַכְּבוֹד, וְלֹא הֵיְתָה תַּפְלִיָּה שְׁחֲזָרָה רִיקָם. וְכוּן, הוּא הָיָה מְסוּגָל לְרֵאוֹת לְמַרְחָק. פֶּעַם שָׂאֵל אוֹתוֹ אֶחָד מִגְּדוּלֵי הַדּוֹר: בְּמָה זָכָה כְּבוֹדוֹ לְכַח בְּתַפְלוּתוֹ, שְׁמַתְקַבְּלוֹת מִיָּד? וְאָמַר לוֹ ה"בְּבֵא סְאֵלִי", שְׂזָה בְּגִלְגַּל זְכוֹת אָבוֹת. עָנָה לוֹ גְּדוּל הַדּוֹר: גַּם לִי יֵשׁ זְכוֹת אָבוֹת, אֲבָל אִין לִי אֶת הַכַּח שֵׁישׁ לְכַבוֹדוֹ. אֵךְ ה"בְּבֵא סְאֵלִי" לֹא עָנָה. וְשׁוֹב הַפְּצִיר בּוֹ וְשָׂאֵל אֶת שְׂאֵלְתוֹ, וּלְבַסּוּף אָמַר ה"בְּבֵא סְאֵלִי", שְׁזָכוֹתוֹ הִיא בְּגִלְגַּל קְדוּשָׁה וְטַהֲרָה, וּבְפֶרֶט בְּשְׁמִירַת הָעֵינַיִים וְהַפֶּה, שְׁנִזְהַר שֶׁלֹּא לְהַבִּיט בְּשׁוּם מְרָאָה שֵׁישׁ בּוֹ פִּקְפּוּק שֶׁל כְּשׁוּרָת, וְצַנִּיעוּת מוּחְלָטָת. וְכוּן מְקַפִּיד הוּא שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא מִפִּיו, אֲלָא דְבָרִים טוֹבִים וְדְבַרֵי תוֹרָה. וּבְצִרוּף הַדְּבָרִים הִלְלוּ זָכָה לְכַךְ שֶׁכָּל תַּפְלוּתוֹ הָיוּ מִתְקַבְּלוֹת.

עַל גְּדוּלְתוֹ שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי" מְסַפֵּר אֲדָם אֶחָד: "יוֹם אֶחָד אֲשֶׁרִי קָמָה בְּבִקְרָע עִם עֵינַיִים אֲדוּמוֹת-דָּם. לֹא הִשְׁאֲרִיתִי רוּפָא, וְלֹא פְרוּפְסוֹר שֶׁלֹּא הִלְכְּתִי אֵלָיו, וְלֹא עָזַר שׁוּם דְּבַר. בְּזָבְזִיתִי יָם שֶׁל כֶּסֶף. יוֹם אֶחָד רָאִיתִי חֲבוּרַת חֲסִידִים, וְרָאִיתִי שֶׁהֵם מְדַבְּרִים כָּל הַזְּמַן עַל ה"בְּבֵא סְאֵלִי". שְׂאֵלְתִי אֶת הַחֲסִידִים: 'מִי זֶה ה"בְּבֵא סְאֵלִי"? הֵם הִתְפָּלְאוּ: 'מָה?! לֹא שְׁמַעְתָּ עָלָיו?!'. סִפְרִיתִי לָהֶם אֶת הַמְּקָרָה עִם אֲשֶׁרִי, וְהֵם יַעֲצוּ לִי לְרוּץ אֵלָיו. נִסְעֵתִי עִם הַבֵּן הַקָּטָן שְׁלִי, וְעַמְדִיתִי בַּחוּץ. בְּאוֹתוֹ רָגַע ה"בְּבֵא סְאֵלִי" לֹא קָבַל קָהַל, הַדְּלַת שְׁלוֹ הֵיְתָה סְגוּרָה.

כְּשֶׁנִּפְתְּחָה הַדְּלַת יֵצֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאָמַר לִי: 'ה"בְּבֵא סְאֵלִי" רוּצָה שֶׁתִּכְנַס אֵלָיו'. בָּאתִי לְהִיכְנַס פְּנִימָה, וְהִשְׁאֲרִיתִי אֶת הַיָּלֵד בַּחוּץ. ה"בְּבֵא סְאֵלִי" אָמַר לְשִׁמְשׁ: 'תְּשָׂאֵל אוֹתוֹ לְמָה הוּא הַשְּׂאִיר אֶת הַיָּלֵד בַּחוּץ, אֲנִי רוּצָה שְׁגַם הַיָּלֵד יִכְנַס פְּנִימָה'. נִבְהַלְתִּי! זֶה הֵיְתָה הַפֶּעַם הָרֵאוּשׁוֹנָה שֶׁבָּאתִי לְשֵׁם, מֵאִיפָה הוּא מִכִּיר אוֹתִי! ה"בְּבֵא סְאֵלִי" שָׂאֵל אוֹתִי: 'הֵאֵם אַתָּה מְקַבֵּל עָלֶיךָ לְשִׁמּוֹר שְׁבַת?'. עֲנִיתִי לוֹ בְּחִיּוּב. הוּא שָׂאֵל אִם אֲנִי מְקַבֵּל עָלִי מִצְוַת תַּפְלִיּוֹן. עֲנִיתִי לוֹ: 'כֵּן'. ה"בְּבֵא סְאֵלִי" לָקַח בְּקִבּוּק מִיָּם, בְּרַךְ עָלָיו, וְאָמַר לִי: 'תָּן לְאַשְׁתְּךָ לְשִׁתּוֹת מִזֶּה'. נִתְּתִי צְדָקָה, יֵצֵאתִי וְחֲזַרְתִּי הַבֵּיתָה. הֵיְתָה בְּטוּחַ שְׁבָרָע שְׂאֵנִי אֶתוֹן לְאַשְׁתִּי אֶת הַמַּיִם הִיא תִּתְרַפָּא. אֲבָל, כְּאֲשֶׁר נִתְּתִי לָהּ לְשִׁתּוֹת מִהַמַּיִם הִיא נִשְׂאָרָה בְּאוֹתוֹ מִצָּב. אוּלָּם, לְמַחְרַת הַתְּרוּחַשׁ הַנֵּס. כְּאֲשֶׁר אֲשֶׁרִי קָמָה בְּבִקְרָע, נִעְלַם לָהּ שֶׁטֶף הַדָּם בְּעֵינַיִם, וְהִיא הֵיְתָה כְּמוֹ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה!..."

יְדוּעַ גַּם הַמְעַשָּׂה שֶׁפֶּעַם פְּרָצָה דְלִיקָה בְּשַׁבָּת, וְהַתְּקַרְבָּה לְבֵיתוֹ שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי". וּמִיָּד רָצוּ לְהַזְעִיק גּוֹרְמֵי סִיוַע. אוּלָּם ה"בְּבֵא סְאֵלִי" מָנַע בְּעַדָם, בְּאוֹמְרוֹ שֶׁהַדְּלִיקָה תַעֲצַר עַל סֶף בֵּיתוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַדְּלִיקָה מִצְוִיָּה בְּמִקּוּם שֵׁישׁ חִילוּל שְׁבַת, וְאַצְלוּ אִין חִילוּל שְׁבַת. (כְּפִי שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא (שְׁבַת קִיט'): "אִין הַדְּלִיקָה מִצְוִיָּה - אֲלָא בְּמִקּוּם שֵׁישׁ (בוֹ) חִילוּל שְׁבַת"). וְכֵן הָיָה, שֶׁהָאֵשׁ נִעְצָרָה עַל סֶף בֵּיתוֹ שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי"...

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!